

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

ARTHUR CONAN DOYLE



Întoarcerea
lui Sherlock Holmes



Premierul îl privi pe Holmes cu ochi strălucitori.

– Haideti, domnule, zise el. Aici este vorba de ceva mai mult decât se vede la suprafață. Cum a ajuns scrisoarea înapoi în cutie?

Holmes se întoarse zâmbind, încercând să evite acea privire pătrunzătoare, absolut remarcabilă.

– Avem și noi secretele noastre diplomatice, zise el, și după ce-și luă pălăria, se îndreptă spre ușă.

CUPRINS

CASA PUSTIE	5
CONSTRUCTORUL DIN NORWOOD	35
OMULEȚII DANSATORI	68
BICICLISTUL SINGURATIC	103
ȘCOALA DE STAREȚI	131
PETER CEL NEGRU	174
AVENTURA LUI CHARLES AUGUSTUS MILVERTON	202
CEI ȘASE NAPOLEONI	226
CEI TREI STUDENȚI	254
OCHELARII DE AUR	278
FUNDAȘUL DISPĂRUT	309
AVENTURA DE LA ABBEY GRANGE	339
CEA DE A DOUA PATĂ	371

SIR ARTHUR CONAN DOYLE

The Return of Sherlock Holmes

© RAO Distribuție, 2020

Pentru versiunea în limba română

Ilustrația copertei

Sherlock Holmes la cascada Reichenbach, ilustrație de Frederick Dorr

Sceele pentru coperta revistei săptămânale *Collier's*, 1903

Wikimedia Commons

Traducere din limba engleză

Monica-Laura Cibotariu

prin LINGUA CONNEXION

2021

ISBN 978-606-006-387-2

RAO DISTRIBUȚIE

Str. Bârgăului nr. 9-11, sector 1, București, România

www.raobooks.com

www.rao.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DOYLE, ARTHUR CONAN

Întoarcerea lui Sherlock Holmes / Arthur Conan Doyle ; trad. din
lb. engleză: Monica-Laura Cibotariu/Lingua Connexion. - București :

RAO Distribuție, 2020

ISBN 978-606-006-387-2

I. Cibotariu, Monica Laura (trad.)

821.111

Casa pustie

În primăvara anului 1894 se întâmpla ca întreaga Londră să fie interesată, iar lumea bună îngrozită de asasinarea onorabilului domn Ronald Adair în cele mai neobișnuite și inexplicabile circumstanțe. Publicul aflase deja toate detaliile privitoare la crimă scoase la lumină de investigațiile poliției, dar o mare parte a poveștii fusese ascunsă cu această ocazie, din moment ce argumentele acuzării erau atât de puternice, încât nu era nevoie să fie dezvăluite toate aspectele cazului.

Abia acum, după aproape zece ani, mi se permite să fac cunoscute verigile lipsă care întregesc acel remarcabil lanț de evenimente. Crima în sine prezenta interes, dar acest lucru nu a însemnat mai nimic pentru mine în comparație cu uluitoarele ei consecințe, care m-au șocat și m-au surprins mai mult decât orice alt eveniment din aventuroasa mea viață. Chiar și acum, după această îndelungată perioadă, mă înfior când mă gândesc la ea și simt din nou acel val neașteptat de bucurie, uimire și îndoială învădându-mi mintea. Permiteți-mi să spun publicului care a arătat un oarecare interes față de frânturile din gândurile și acțiunile unui om remarcabil – pe care le-am dezvăluit ocazional – că nu trebuie să mă învinovățească pentru faptul că nu i-am împărtășit tot ceea ce știam, lucru pe care l-aș fi considerat cea

dintâi datorie a mea dacă nu aş fi fost oprit de interdicţia absolută impusă chiar de el – interdicţie care Rea fost retrasă pe data de trei a lunii trecute.

Nu este greu de imaginat că, datorită relaţiei mele apropiate cu Sherlock Holmes, ajunseseam să fiu deosebit de interesat de criminalitate şi că, după dispariţia lui, nu am ratat nicio ocazie de a citi cu atenţie diferitele probleme prezentate publicului şi chiar am încercat, în mai multe rânduri, pentru satisfacţia mea personală, să aplic metodele lui pentru a soluţiona acele probleme, însă fără succes. Cu toate acestea, nicio altă tragedie nu mi-a trezit mai mult interesul decât cea a lui Ronald Adair. Când am citit raportul investigaţiei, care a determinat stabilirea verdictului de crimă cu premeditare împotriva unuia sau a mai multor persoane necunoscute, am realizat mai limpede ca niciodată ce pierdere suferise comunitatea prin moartea lui Sherlock Holmes. Existau anumite aspecte ale acestui caz ciudat care, cu siguranţă, i-ar fi trezit interesul, iar eforturile poliţiei ar fi fost suplimentate, sau mai degrabă anticipate, de fina observaţie şi de mintea ageră a celui mai mare detectiv criminalist din Europa. O zi întreagă, plimbându-mă dintr-un loc în altul, am întors cazul în minte pe toate părţile şi nu am găsit nicio explicaţie care să mi se pară acceptabilă. Cu riscul de a spune din nou aceeaşi poveste, voi recapitula faptele aşa cum au fost prezentate publicului la finalul anchetei.

Onorabilul Ronald Adair era cel de-al doilea fiu al contelui de Maynooth, la vremea aceea guvernator al unei colonii australiene. Mama lui Adair se întorsese din Australia pentru a se opera de cataractă şi locuia împreună cu fiul ei, Ronald, şi cu fiica ei, Hilda, în Park Lane, la numărul 427. Tânărul frecventa cele

mai selecte cercuri ale societăţii şi nu avea, din câte se ştia, duşmani sau vicii. Fusesse logodit cu domnişoara Edith Woodley din Carstairs, dar logodna fusese ruptă de comun acord cu câteva luni înainte şi nu existau semne că ar fi provocat prea multă suferinţă celor doi. În rest, viaţa acestui om se limita la un cerc restrâns şi convenţional, pentru că avea un comportament rezervat şi era, de felul lui, destul de impasibil. Cu toate acestea, moartea s-a abătut asupra acestui tânăr şi indolent aristocrat sub forma cea mai stranie şi neaşteptată, în noaptea de 30 martie 1894, între orele zece şi unsprezece şi douăzeci de minute.

Ronald Adair era pasionat de jocul de cărţi şi juca foarte des, dar niciodată pe mize care să-l ruineze. Era membru al cluburilor Baldwin, Cavendish şi Bagatelle. A reieşit că la acesta din urmă jucase o partidă de whist chiar în ziua morţii sale, după cină. Tot acolo jucase şi după-amiază, în aceeaşi zi. Din mărturiile celor care fuseseră cu el – domnul Murray, Sir John Hardy şi colonelul Moran – a reieşit faptul că jucaseră whist şi că toţi câştigaseră în egală măsură. Poate că Adair pierduse vreo cinci lire, dar nu mai mult. Avea o avere considerabilă, aşa că o astfel de pierdere nu l-ar fi putut afecta în vreun fel. Jucase aproape în fiecare zi la un club sau altul, dar era un jucător precaut şi, de obicei, câştiga. Ancheta scose se la iveală faptul că în urmă cu câteva săptămâni, jucând împreună cu colonelul Moran, câştigase chiar şi patru sute douăzeci de lire la o singură partidă, împotriva lui Godfrey Milner şi a lordului Balmoral. După cum a reieşit în urma anchetei, cam acestea fuseseră evenimentele premergătoare crimei.

În seara aceea, Adair s-a întors de la club la ora zece fix. Mama şi sora lui îşi petreceau seara în oraş

cu o rudă. Servitoarea a depus mărturie că l-a auzit intrând în camera din față de la etajul al doilea, folosită de obicei drept cameră de zi. Ea făcuse focul acolo și, pentru că era fum, a deschis fereastra. Niciun sunet nu s-a auzit din cameră până la unsprezece și douăzeci de minute, când doamna Maynooth și fiica ei s-au întors acasă. Dorind să-i spună noapte bună fiului ei, doamna Maynooth a încercat să intre în camera acestuia. Ușa era încuiată pe dinăuntru, iar cele două femei nu au primit niciun răspuns când au bătut la ușă și l-au strigat. Au primit ajutor și ușa a fost forțată. Nefericitul tânăr a fost găsit zăcând lângă masă. Capul îi fusese mutilat în mod groaznic de glonțul expandat al unui revolver, dar în încăpere nu a fost găsită nicio armă. Pe masă se aflau două bancnote a câte zece lire și încă șaptesprezece lire, din care zece în monede din aur și argint, banii fiind aranjați în teacuri și fișuri de diferite valori. Pe o foaie de hârtie, în dreptul numelor unor prieteni de-ai lui de la club, erau trecute niște cifre – aspect care sugera faptul că, înainte de a muri, Adair încercase să-și calculeze pierderile și câștigurile la cărți.

O analiză minuțioasă a circumstanțelor nu a făcut altceva decât să complice și mai mult cazul. În primul rând, nu exista niciun motiv pentru care tânărul să fi încuiat ușa pe dinăuntru. Exista posibilitatea ca asasinul să-l fi ucis și apoi să fi fugit pe fereastră. Dar până jos erau cel puțin șase metri, iar sub fereastră era un strat de brândușe înflorite. Nici pământul și nici florile nu păreau să fi fost deranjate, iar pe fâșia îngustă de iarbă care separa casa de drum nu se vedea nicio urmă. Prin urmare, după toate aparențele, chiar tânărul Adair fusese cel care încuiase ușa. Dar cum își găsisese sfârșitul? Nimeni nu ar fi putut urca până la

fereastră fără să lase urme. Presupunând că cineva ar fi tras prin fereastră, acesta ar fi trebuit să fie un țințaș remarcabil ca să provoace o rană mortală cu un revolver. În plus, Park Lane e o arteră principală foarte circulată, iar la o sută de metri de casă se află o stație de birje. Nimeni nu auzise vreo împușcătură. Și totuși, un om murise, cu un glonț de revolver în el, deformat ca o ciupercă – așa cum arată după impact toate gloanțele cu vârf moale. Acest glonț provocase rana ce fusese probabil cauza morții instantanee. Acestea erau circumstanțele misterului din Park Lane, care se complica și mai mult din cauza absenței unui motiv, din moment ce, așa cum am mai spus, tânărul Adair nu avea dușmani și nu existase nicio tentativă de sustragere a banilor sau a obiectelor de valoare din încăpere.

Toată ziua mi-am bătut mintea cu lucrurile acestea încercând să găsesc o teorie care să le cuprindă pe toate și să ajung la acea limită de minimă rezistență pe care sârmanul meu amic o declarase ca fiind punctul de plecare al oricărei investigații. Mărturisesc că nu prea am făcut progrese. Seara, plimbându-mă, am traversat Park Lane Street și, pe la ora șase, m-am trezit pe Oxford Street, la capătul străzii Park Lane. Un grup de gură-cască de pe trotuar, care priveau cu toții spre o fereastră, m-au îndrumat spre casa pe care venisem să o văd. Un bărbat înalt și subțire, ce purta niște ochelari cu lentile colorate și pe care eu îl bănuiam a fi un detectiv îmbrăcat în civil, își expunea o teorie de-a lui, iar ceilalți se adunaseră în jurul său pentru a asculta ce avea de spus. M-am apropiat de el cât am putut, dar observațiile lui mi s-au părut absurde, așa încât m-am retras, oarecum iritat. În timp ce făceam acest lucru am dat peste un bătrân diform care era în spatele meu. Din cauza mea, acesta a scăpat pe jos o

parte din cărțile pe care le ducea în brațe. Îmi amintesc că atunci când le-am ridicat, am observat titlul uneia dintre ele, *Originea venerării copacilor*, și mi-am spus că individul trebuia să fie vreun bibliofil care colecționa cărți ciudate din pasiune sau pentru a le vinde. Am încercat să-mi cer scuze pentru accident, dar era evident că acele cărți care, din nefericire, căzuseră pe jos din cauza mea erau niște obiecte foarte prețioase în ochii deținătorului lor. Cu un mormăit disprețuitor, bătrânul mi-a întors spatele, iar eu i-am văzut spinarea gârbovită și favoriții albi dispărând în mulțime.

Observațiile mele asupra casei din Park Lane, de la numărul 427, nu m-au ajutat prea mult la clarificarea problemei care mă interesa. Casa era separată de stradă printr-un gard alcătuit dintr-un zid de piatră scund și un grilaj care nu aveau mai mult de un metru și jumătate înălțime. Prin urmare, ar fi fost foarte ușor pentru oricine să intre în grădină, dar fereastra era inaccesibilă, din moment ce nu exista niciun jgheab sau orice altceva pe care să se poată cățăra cineva. Nici cel mai sprinten bărbat nu s-ar fi putut urca până acolo. Mai nedumerit ca niciodată, m-am întors la Kensington. Nu trecuseră nici cinci minute de când mă aflam în camera de lucru, când servitoarea intră să-mi spună că venise cineva să mă vadă. Spre marea mea uimire, musafirlul era nimeni altul decât ciudatul bătrânel colecționar de cărți peste care dădusem, cu chipul lui ascuțit și uscat îțindu-se de sub o claie de păr alb și cu prețioasele sale cărți, cel puțin zece, vârate sub brațul drept.

— Sunteți surprins să mă vedeți, domnule, rosti el cu o voce stranie, răgușită.

Am recunoscut că eram.

— Ei bine, eu am conștiință, domnule, și când am văzut din întâmplare că intrați în această casă, cum veneam șchiopătând în urma dumneavoastră, mi-am spus: „O să intru și o să-l văd pe domnul acela amabil. O să-i spun că, dacă m-am purtat necuviincios, nu a fost cu intenție, și că îi rămân profund îndatorat pentru că mi-a ridicat cărțile de pe jos“.

— Faceți prea mult caz pentru un fleac, am spus eu. Pot să vă întreb de unde știați cine sunt?

— Ei bine, domnule, dacă-mi permiteți, sunt un vecin de-al dumneavoastră. Am o mică librărie la colțul străzii Church și, cu siguranță, mă bucur să vă văd. Poate și dumneavoastră colecționați cărți, domnule. Iată, am aici *Păsări din Marea Britanie*, *Catullus* și *Războiul Sfânt*, un chilipir fiecare dintre ele. Cu cinci volume ați putea umple acel spațiu gol de pe raftul al doilea. Arată cam dezordonat, nu-i așa, domnule?

Am întors capul spre vitrina din spatele meu, iar când m-am întors, Sherlock Holmes mă privea zâmbind de cealaltă parte a măsuței mele de studiu. M-am ridicat în picioare, l-am privit perplex câteva secunde, apoi probabil că am leșinat pentru prima și ultima dată în viața mea. Desigur, o pâclă cenușie mi s-a pus în fața ochilor, iar când vederea mi s-a limpezit în cele din urmă, m-am trezit cu gulerul desfăcut și cu gustul înțepător al coniacului pe buze. Holmes era aplecat deasupra scaunului meu, cu clondirul în mână.

— Dragul meu Watson, rosti vocea aceea bine cunoscută, îți datorez mii de scuze. Nu am avut idee că vei fi atât de afectat.

L-am apucat de braț.

— Holmes! am strigat eu. Ești chiar tu? Poate fi adevărat că ești în viață? Este posibil ca tu să fi reușit să te cațări și să ieși din acel abis înfiorător?

– Stai puțin, zise el. Ești sigur că poți discuta despre aceste lucruri? Ti-am provocat un șoc serios prin inutilă și dramatica mea reparație.

– Sunt bine, dar, zău, Holmes, nu-mi vine să cred. Dumnezeuule, când mă gândesc că tu – tu, dintre toți oamenii – stai acum în camera mea de studiu!

L-am apucat din nou de mâneca hainei și am simțit brațul subțire și vânjos de dedesubt.

– Ei bine, constat că nu ești o fantomă, am spus eu. Dragul meu prieten, sunt nespus de fericit să te văd. Ia loc și povestește-mi cum ai reușit să scapi cu viață după ce ai căzut în acea prăpastie îngrozitoare.

S-a așezat în fața mea și și-a aprins o țigară în maniera lui nonșalantă, cu care eram atât de familiarizat. Era îmbrăcat în redingota ponosită de librar, dar în rest, tot ce mai rămăsese din acel personaj erau cărțile vechi și clăia de păr alb de pe masă. Holmes părea mai degrabă slab și vânjos decât bătrân, dar chipul lui acvilin avea o paloare morbidă care îmi spunea că viața lui nu fusese prea sănătoasă în ultima vreme.

– Ce bine că pot să mă întind, Watson, zise el. Nu e ușor ca un bărbat înalt să fie nevoit să pretindă că este mai scund cu vreo treizeci de centimetri câteva ore la rând. Acum, dragul meu prieten, referitor la aceste explicații – dacă îmi dai voie să-ți cer ajutorul –, avem în față o noapte grea și periculoasă. Poate ar fi mai bine să-ți povestesc totul când vom termina ceea ce avem de făcut.

– Sunt foarte curios. Aș prefera să aud totul acum.

– Vii cu mine la noapte?

– Oricând și oriunde dorești.

– Mă simt într-adevăr ca pe vremuri. Avem timp să cinăm înainte de a pleca. Ei bine, acum în legătură

cu prăpastia – nu mi-a fost deloc greu să ies pentru simplul motiv că nu am căzut în ea.

– Nu ai căzut?

– Nu, Watson, nu am căzut. Biletul meu pentru tine era autentic. Nu mai aveam nicio îndoială că ajunseseam la sfârșitul carierei mele când am zărit silueta aceea sinistră a răposatului profesor Moriarty pe poteca îngustă care ducea spre un loc sigur. În ochii lui cenușii am citit o implacabilă determinare. Am schimbat cu el câteva cuvinte și astfel am obținut amabila lui permisiune de a-ți scrie biletul pe care l-ai primit ulterior. L-am lăsat lângă tabachera și bastonul meu și am pornit pe potecă, cu Moriarty în spatele meu. Când am ajuns la capătul potecii, am fost încolțit. Nu a scos nicio armă, dar s-a repezit la mine și m-a imobilizat cu brațele acelea lungi ale lui. Știa că nu mai putea face nimic și ardea de nerăbdare să se răzbune pe mine. Ne-am luptat, clătănându-ne pe marginea cascadei. Oricum, eu știu puțin „baritsu“, adică stilul japonez de luptă corp la corp, care mi-a fost de mare folos în repetate rânduri. Am scăpat din strânsoarea lui, iar el, cu un urlet înfrorător, a alunecat, mișcându-și picioarele disperat câteva secunde și încercând să se prindă cu brațele de ceva, dar în ciuda eforturilor sale, nu a reușit să-și recapete echilibrul și a căzut în gol. M-am aplecat peste margine și l-am văzut căzând. Apoi s-a izbit de o stâncă, a continuat să cadă și a ajuns în apă.

Am ascultat uluit explicația lui Holmes, pe care acesta mi-a oferit-o printre norișorii de fum care ieșeau din țigara lui.

– Dar urmele? am strigat eu. Am văzut cu ochii mei două rânduri de urme mergând în jos, pe potecă, și nicio urmă nu indica faptul că vreo persoană venise înapoi pe acolo.

— S-a întâmplat cam așa: în clipa în care profesorul a dispărut, mi-am dat seama de șansa extraordinară pe care mi-o oferise destinul. Știam că Moriarty nu era singurul om care jurase să măucidă. Mai erau cel puțin trei a căror dorință de răzbunare nu putea decât să crească după moartea liderului lor. Toți erau extrem de periculoși. Unul sau altul ar fi ajuns, cu siguranță, până la mine. Pe de altă parte, dacă toată lumea ar fi fost convinsă că eram mort, acești oameni ar fi făcut anumite imprudențe, ar fi lăsat garda jos și, mai devreme sau mai târziu, i-aș fi putut distruge. Apoi ar fi venit timpul să anunț că încă mă aflu printre cei vii. Mîntea funcționează atât de alert, încât cred că m-am gândit la toate astea înainte ca profesorul Moriarty să ajungă pe fundul cascadei Reichenbach. M-am ridicat în picioare și am examinat peretele stîncos din spatele meu. În pitoreasca ta relatare a întâmplării, pe care am citit-o cu mare interes câteva luni mai târziu, ai afirmat că stîncă era perfect netedă. Nu este chiar așa. Peretele stîncii are unele adâncituri în care poți pune piciorul și există chiar și o bordură îngustă de piatră. Stîncă este atât de înaltă, încât ar fi fost imposibil, evident, să o escaladezi până în vîrf și la fel de imposibil ar fi fost să pășesc pe poteca udă fără să las urme. Este adevărat, aș fi putut să-mi pun ghetetele invers, așa cum am mai făcut și cu alte ocazii, dar trei rânduri de urme în aceeași direcție ar fi sugerat, cu siguranță, o diversiune. Prin urmare, cea mai bună soluție era să risc și să urc. Nu a fost deloc ușor, Watson. Casacada vuia dedesubt. Nu sunt o persoană cu imaginație bogată, dar ai cuvîntul meu că mi se părea că-l aud pe Moriarty urlînd la mine din abis. Cea mai mică greșală mi-ar fi fost fatală. În repetate rânduri, când scăpam printre degete smocurile de iarbă sau atunci

cînd piciorul îmi aluneca pe colțurile ude ale stîncii, mi-am spus că-mi sunase ceasul. Dar m-am chinuit să urc și în cele din urmă am ajuns la o bordură stîncoasă de vreun metru lățime, acoperită cu mușchi moale și verde — un refugiu perfect unde m-am putut întinde confortabil, fără să fiu văzut. Acolo eram întins atunci cînd tu, dragul meu Watson, și toți cei care erau cu tine făceați toate eforturile să investigați în cea mai ineficientă și înduioșătoare manieră circumstanțele morții mele. În cele din urmă, după ce ați ajuns cu toții la niște concluzii inevitabile și total eronate, ați plecat la hotel, iar eu am rămas singur. Îmi imaginam că aventurile mele luaseră sfîrșit, dar o întâmplare neașteptată mi-a demonstrat că încă mă mai așteptau surprize. Un bolovan uriaș, desprins de sus, a trecut fulgerător pe lângă mine, a căzut pe potecă și s-a rostogolit în prăpastie. Pe moment am crezut că era o întâmplare, dar în secunda următoare, cînd m-am uitat în sus, am văzut capul unui bărbat pe fundalul întunecat al cerului și un alt bolovan a lovit chiar acel pervaz de stîncă pe care eram eu lungit, foarte aproape de capul meu. Desigur, explicația acestei întâmplări era evidentă. Moriarty nu fusese singur. Un complice de-al lui — și îmi fusese de ajuns o singură privire să-mi dau seama cât de periculos era acest complice — rămăsese de pază atunci cînd mă atacase profesorul. De la distanță, fără ca eu să-l văd, asistasese la moartea prietenului său și la fuga mea. El așteptase, și apoi, reușind să ajungă în vîrfurile stîncii, a încercat să ducă la bun sfîrșit misiunea în care dăduse greș complicele său. Nu am stat prea mult pe gânduri, Watson. Am văzut din nou chipul acela sumbru îndoindu-se peste marginea stîncii și mi-am dat seama că urma să mai cadă un bolovan. Am coborât cum am putut înapoi pe potecă.